

277

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 28 maja 1996 r.

w sprawie urlopów i zasiłków wychowawczych.

Na podstawie art. 186 § 2 w związku z art. 189¹ § 1 Kodeksu pracy oraz art. 40a ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143, z 1985 r. Nr 4, poz. 15, z 1986 r. Nr 42, poz. 202, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 35, poz. 192, z 1991 r. Nr 104, poz. 450, Nr 106, poz. 457 i Nr 110, poz. 474 oraz z 1995 r. Nr 16, poz. 77) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Pracownica zatrudniona co najmniej 6 miesięcy może skorzystać z urlopu wychowawczego w wymiarze do 3 lat w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 4 lat życia.

2. Do sześciomiesięcznego okresu zatrudnienia, o którym mowa w ust. 1, wlicza się poprzednie okresy zatrudnienia.

3. Urlop wychowawczy może być wykorzystany najwyżej w czterech częściach.

§ 2. Pracownica posiadająca okres zatrudnienia określony w § 1 ust. 1, bez względu na to, czy korzystała z urlopu, o którym mowa w tym przepisie, może skorzystać z urlopu wychowawczego w wymiarze do 3 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 18 lat życia, jeżeli z powodu stanu zdrowia, w szczególności przewlekłej choroby, kalectwa lub opóźnienia w rozwoju umysłowym, wymaga ono osobistej opieki pracownicy. W takim przypadku warunkiem udzielenia pracownicy urlopu wychowawczego jest przedstawienie orzeczenia lekarskiego o stanie zdrowia dziecka uzasadniającym udzielenie tego urlopu. Przepis § 1 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 3. 1. Pracodawca udziela urlopu wychowawczego na pisemny wniosek pracownicy. We wniosku pracownica wskazuje termin rozpoczęcia i czas trwania urlopu wychowawczego oraz okres dotychczas wykorzystanego urlopu wychowawczego na dane dziecko.

2. Pracodawca jest obowiązany udzielić pracownicy urlopu wychowawczego:

- 1) w terminie wskazanym przez pracownicę, jeżeli wniosek o udzielenie tego urlopu został przez nią złożony co najmniej na dwa tygodnie przed tym terminem,
- 2) nie później niż z dniem upływu dwóch tygodni od dnia złożenia przez pracownicę wniosku o udzielenie tego urlopu, jeżeli wniosek ten został zgłoszony przez nią bez zachowania terminu przewidzianego w pkt 1.

3. Pracownicy zatrudnionej na podstawie umowy o pracę na okres próbny, umowy o pracę na czas określony lub umowy o pracę na czas wykonania określo-

nej pracy pracodawca udziela urlopu wychowawczego na czas nie dłuższy niż do końca okresu, na jaki została zawarta umowa.

4. Pracownicy, która złożyła wniosek o udzielenie urlopu wychowawczego po wypowiedzeniu umowy o pracę, pracodawca udziela tego urlopu na czas nie dłuższy niż do dnia rozwiązania tej umowy wskutek upływu okresu wypowiedzenia.

§ 4. Pracodawca nie może wypowiedzieć ani rozwiązać umowy o pracę w okresie od dnia złożenia przez pracownicę wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego do dnia zakończenia tego urlopu, chyba że zachodzą przyczyny określone w przepisach o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy lub uzasadniające rozwiązanie z pracownicą umowy o pracę bez wypowiedzenia z jej winy albo pracownica zaprzestała sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

§ 5. 1. Pracownicy korzystającej z urlopu wychowawczego przysługuje, z zastrzeżeniem § 7, zasiłek wychowawczy:

- 1) do ukończenia urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres 24 miesięcy kalendarzowych,
- 2) do ukończenia urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli pracownica sprawuje osobistą opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym przy jednym porodzie albo samotnie wychowuje dziecko,
- 3) do ukończenia urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres 72 miesięcy kalendarzowych, jeżeli pracownica sprawuje osobistą opiekę nad dzieckiem, o którym mowa w § 2.

2. Za pracownicę samotnie wychowującą dziecko uważa się pracownicę stanu wolnego: pannę, rozwiedzioną i wdowę.

§ 6. 1. Zasiłek wychowawczy przysługuje w wysokości 179,90 zł miesięcznie.

2. Pracownicy samotnie wychowującej dziecko przysługuje zasiłek wychowawczy w wysokości 286,10 zł miesięcznie.

3. Kwoty zasiłku wychowawczego, o których mowa w ust. 1 i 2, podlegają waloryzacji na zasadach i w terminach określonych dla zasiłków rodzinnych w przepisach o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych, z zastrzeżeniem § 22 ust. 5.

4. Kwotę zasiłku wychowawczego przypadającą do wypłaty zaokrągla się do 10 groszy w górę.

5. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej

„Monitor Polski” wskaźnik waloryzacji oraz kwoty zasiłku wychowawczego.

6. Zasiłek wychowawczy, o którym mowa w ust. 1 i 2, przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie pracownicy nie przekracza kwoty stanowiącej 25% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym.

7. Przy ustalaniu dochodu, o którym mowa w ust. 6, uwzględnia się przeciętny miesięczny dochód w poprzednim roku kalendarzowym, ustalony według zasad określonych w przepisach o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych, z wyłączeniem dochodów uzyskiwanych przez pracownicę przed uzyskaniem prawa do zasiłku; wyłączenie to nie dotyczy dochodów z tytułu emerytury lub renty inwalidzkiej. Dochody osób prowadzących działalność gospodarczą oraz osób z nimi współpracujących przyjmuje się w wysokości wykazanej przez te osoby, nie niższej jednak od zadeklarowanej przez te osoby kwoty dochodu stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, a jeśli osoby te nie podlegają ubezpieczeniu — w wysokości nie niższej od kwoty najniższej podstawy wymiaru składek, obowiązującej osoby ubezpieczone. W przypadku osiągnięcia dochodów z gospodarstwa rolnego, zasiłek wychowawczy przysługuje, jeżeli na osobę w rodzinie przypada nie więcej niż 1 ha przeliczeniowy.

8. Zasiłek wychowawczy przysługujący za niepełne miesiące kalendarzowe wypłaca się w wysokości 1/30 zasiłku miesięcznego za każdy dzień.

9. Prawo do zasiłku wychowawczego ustala się na okres do ostatniego dnia lutego następnego roku kalendarzowego, a jeżeli zasiłek jest wypłacany dłużej — na kolejne okresy roczne od dnia 1 marca do ostatniego dnia lutego kolejnego roku kalendarzowego.

§ 7. 1. Zasiłek wychowawczy nie przysługuje:

- 1) w razie korzystania z urlopu wychowawczego krótszego niż 3 miesiące,
- 2) jeżeli dochód na osobę w rodzinie jest wyższy od kwoty stanowiącej 25% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym, z zastrzeżeniem ust. 2,
- 3) w razie umieszczenia dziecka w żłobku lub w przedszkolu, w zakładzie specjalnym, w domu dziecka lub w innej placówce opiekuńczo-wychowawczej, a także w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, z wyjątkiem czasowego pobytu matki lub dziecka, w okresie do 6 miesięcy, w szpitalu lub w sanatorium,
- 4) w razie podjęcia w okresie urlopu wychowawczego pracy w ramach stosunku pracy lub na innej podstawie albo działalności zarobkowej, a także w razie pobierania emerytury lub renty inwalidzkiej, jeżeli łączny dochód przekracza miesięcznie kwotę stanowiącą 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim roku kalendarzowym.

2. Zasiłek wychowawczy przysługuje, chociaż dochód na osobę w rodzinie przekracza kwotę, o której mowa w § 6 ust. 6, jeżeli łączna kwota tego przekrocze-

nia, przypadająca na wszystkich członków rodziny, nie równoważy kwoty zasiłku, pod warunkiem że zasiłek wychowawczy przysługiwał w poprzednim okresie zasiłkowym.

3. W przypadku przekroczenia dochodu na osobę w rodzinie, o którym mowa w § 6 ust. 6, zasiłek wychowawczy wypłaca się w wysokości pomniejszonej o kwotę tego przekroczenia na jedną osobę.

4. Pracownica pobierająca zasiłek wychowawczy jest obowiązana zawiadomić płatnika zasiłku wychowawczego, określonego w § 8 ust. 2, o okolicznościach, o których mowa w § 7 ust. 1 pkt 3 i 4.

§ 8. 1. Zasiłki wychowawcze są finansowane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Zasiłek wychowawczy wypłaca na wniosek pracownicy pracodawca, który udzielił jej urlopu wychowawczego, a jeżeli pracodawca nie jest upoważniony do wypłacania zasiłków z ubezpieczenia społecznego — właściwy oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3. Zasiłek wychowawczy za dany miesiąc kalendarzowy wypłaca się najpóźniej do dnia 15 następnego miesiąca.

4. W sprawach nie unormowanych rozporządzeniem, dotyczących ustalania uprawnień do zasiłku wychowawczego, postępowania w sprawie tego zasiłku, jego wypłaty oraz zwrotu nieprawnie pobranego zasiłku, stosuje się odpowiednio przepisy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

§ 9. Pracownica, która w okresie urlopu wychowawczego urodziła dziecko lub przyjęła na wychowanie dziecko w wieku uprawniającym do urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, zamiast zasiłku wychowawczego przysługuje zasiłek macierzyński na zasadach przewidzianych w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

§ 10. W okresie urlopu wychowawczego pracownica zachowuje prawo do:

- 1) świadczeń zdrowotnych dla siebie i członków rodziny,
- 2) korzystania z lokalu mieszkalnego lub innego pomieszczenia mieszkalnego zajmowanego przed urlopem wychowawczym, jeżeli pracodawca jest uprawniony do określania warunków zajmowania przez pracowników takiego lokalu lub pomieszczenia.

§ 11. Pracownica jest obowiązana uprzedzić pracodawcę o zamiarze podjęcia w czasie urlopu wychowawczego pracy w ramach stosunku pracy lub na innej podstawie albo działalności zarobkowej, a także innych zajęć, jeżeli mogą one mieć wpływ na możliwość dalszego sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem lub zakres sprawowania tej opieki. Przepis § 12 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 12. 1. Pracownica, która zaprzestała sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem z innych przyczyn niż określone w § 11, jest obowiązana zawiadomić o tym

pracodawcę nie później niż w ciągu 30 dni od dnia zaprzestania tej opieki. W takim przypadku pracodawca jest obowiązany dopuścić pracownicę do pracy w ciągu 30 dni od dnia tego zawiadomienia.

2. W razie powzięcia przez pracodawcę wiadomości o zaprzestaniu sprawowania przez pracownicę osobistej opieki nad dzieckiem, pracodawca wzywa pracownicę do stawienia się do pracy w terminie przez siebie wskazanym, nie wcześniej niż z upływem 30 dni od dnia powzięcia o tym wiadomości i 3 dni od dnia wezwania.

3. Przepis ust. 2 stosuje się także w razie stwierdzenia przez pracodawcę, że z urlopu wychowawczego korzystają w tym samym czasie oboje rodzice lub opiekunowie dziecka.

§ 13. Pracownica może zrezygnować z urlopu wychowawczego:

- 1) w każdym czasie — za zgodą pracodawcy,
- 2) po uprzednim zawiadomieniu pracodawcy, najpóźniej na 30 dni przed terminem zamierzonego podjęcia pracy.

§ 14. Pracodawca jest obowiązany dopuścić pracownicę po zakończeniu urlopu wychowawczego do pracy na stanowisku równorzędnym z zajmowanym przed rozpoczęciem urlopu lub na innym stanowisku odpowiadającym jej kwalifikacjom zawodowym, za wynagrodzeniem nie niższym od wynagrodzenia za pracę przysługującego w dniu podjęcia pracy na stanowisku zajmowanym przed tym urlopem.

§ 15. 1. Okres urlopu wychowawczego, w dniu jego zakończenia, wlicza się do okresu zatrudnienia u pracodawcy, który udzielił tego urlopu.

2. Okresu urlopu wychowawczego nie wlicza się do okresu zatrudnienia wymaganego do wykonywania pracy określonego rodzaju lub na określonym stanowisku, zgodnie z odrębnymi przepisami.

§ 16. Do pracownic będących:

- 1) nauczycielkami zatrudnionymi w szkołach, w których organizacja pracy przewiduje ferie szkolne, objętych przepisami ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. — Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19, Nr 25, poz. 187 i Nr 31, poz. 214, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1988 r. Nr 19, poz. 132, z 1989 r. Nr 4, poz. 24 i Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 197 i 198, Nr 36, poz. 206 i Nr 72, poz. 423, z 1991 r. Nr 95, poz. 425 i Nr 104, poz. 450, z 1992 r. Nr 53, poz. 252, Nr 54, poz. 254 i Nr 90, poz. 451, z 1993 r. Nr 129, poz. 602, z 1994 r. Nr 43, poz. 163, Nr 105, poz. 509 i Nr 113, poz. 547, z 1995 r. Nr 138, poz. 681 oraz z 1996 r. Nr 25, poz. 113),
- 2) nauczycielkami akademickimi, zatrudnionymi w szkołach wyższych, objętych przepisami ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385, z 1991 r. Nr 104, poz. 450, z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 63, poz. 314, z 1994 r. Nr 1, poz. 3, Nr 43, poz. 163, Nr 105, poz. 509 i Nr 121, poz. 591 oraz z 1996 r. Nr 5, poz. 34 i Nr 24, poz. 110),

zwanych dalej „nauczycielkami”, przepisy rozporządzenia stosuje się ze zmianami wynikającymi z § 17—20.

§ 17. 1. Z wnioskiem o udzielenie urlopu wychowawczego nauczycielka występuje do organu, który ją mianował lub zawarł z nią umowę o pracę.

2. Termin zakończenia urlopu wychowawczego powinien przypadać na dzień poprzedzający rozpoczęcie roku szkolnego (roku akademickiego).

3. Jeżeli jest to uzasadnione terminem zakończenia urlopu wychowawczego, jego wymiar i okres ulegają odpowiedniemu skróceniu, a na wniosek nauczycielki — odpowiedniemu przedłużeniu.

4. Wniosek o udzielenie urlopu wychowawczego powinien być zgłoszony przez nauczycielkę co najmniej na miesiąc przed wskazanym terminem rozpoczęcia tego urlopu.

5. Przepisy ust. 2 i 3 nie mają zastosowania, jeżeli urlop wychowawczy został udzielony nauczycielce w wymiarze nie przekraczającym jednego miesiąca.

6. Przepisy ust. 1—5 stosuje się odpowiednio w przypadkach określonych w § 1 ust. 3 i w § 2.

§ 18. 1. Nauczycielka może zrezygnować z udzielonego jej urlopu wychowawczego:

- 1) w każdym czasie — za zgodą organu określonego w § 17 ust. 1,
- 2) z początkiem roku szkolnego (roku akademickiego) — po uprzednim zawiadomieniu organu określonego w § 17 ust. 1 co najmniej na 3 miesiące przed zamierzonym terminem podjęcia pracy.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku określonym w § 12 ust. 1 zdanie pierwsze.

§ 19. 1. Nauczycielka nabywa prawo do urlopu wypoczynkowego z dniem rozpoczęcia ferii szkolnych (czasu wolnego od zajęć dydaktycznych), przypadających po zakończeniu urlopu wychowawczego.

2. Nauczycielce, która w związku z rozpoczęciem urlopu wychowawczego nie mogła wykorzystać przypadającego w okresie letnich ferii szkolnych (w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych) urlopu wypoczynkowego, do którego nabyła prawo — termin zakończenia urlopu wychowawczego powinien przypadać na koniec zajęć szkolnych (zajęć dydaktycznych).

§ 20. Przepisy § 17 ust. 1 i § 18 stosuje się także do nauczycielek zatrudnionych w szkołach i w innych placówkach oświatowych i szkoleniowych, wychowawczych oraz opiekuńczo-wychowawczych, w których nie są przewidziane ferie szkolne.

§ 21. 1. Przepisy § 1—20 mają zastosowanie do pracowników, z zastrzeżeniem przepisów ust. 2—4.

2. Jeżeli oboje rodzice lub opiekunowie są pracownikami, z urlopu wychowawczego — stosownie do ich wyboru — może skorzystać w tym samym czasie tylko jedno z nich, a łączny okres korzystania przez nich z tego urlopu nie może przekroczyć wymiaru określonego w § 1 ust. 1 i w § 2.

3. W przypadku określonym w ust. 2 udzielenie urlopu wychowawczego jednemu z rodziców lub opiekunów następuje po przedstawieniu, wraz z wnioskiem o udzielenie urlopu wychowawczego, oświadczenia drugiego z rodziców lub opiekunów dziecka o braku zamiaru korzystania z urlopu wychowawczego w okresie wskazanym w tym wniosku.

4. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 3, nie jest wymagane w razie ograniczenia lub pozbawienia drugiego z rodziców władzy rodzicielskiej albo w razie ograniczenia lub zwolnienia z opieki drugiego z opiekunów, a także w przypadku, gdy zachodzą nie dające się usunąć przeszkody do uzyskania takiego oświadczenia. W takich sytuacjach pracodawca udziela urlopu wychowawczego drugiemu z rodziców lub opiekunów po przedstawieniu przez niego dokumentów potwierdzających te okoliczności, a w braku ich udokumentowania — po złożeniu odpowiedniego oświadczenia.

§ 22. 1. Traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. w sprawie urlopów wychowawczych (Dz. U. z 1990 r. Nr 76, poz. 454 i z 1992 r. Nr 41, poz. 179), z zastrzeżeniem przepisów ust. 2—5.

2. Zasady udzielania urlopu wychowawczego oraz prawa i obowiązki z tym związane określone w rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, z zastrzeżeniem ust. 4 i 5, stosuje się do pracowników:

- 1) korzystających z urlopu wychowawczego w dniu wejścia w życie rozporządzenia — do upływu okresu, na jaki został im udzielony ten urlop,
- 2) z którymi umowa o pracę została rozwiązana z przyczyn określonych w przepisach o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy w czasie urlopu wychowawczego przed dniem

wejścia w życie rozporządzenia — do upływu okresu, na jaki został im udzielony ten urlop,

- 3) którym okres przerwy w zatrudnieniu, odpowiadającej urlopowi wychowawczemu, do którego byli by uprawnieni, gdyby umowa o pracę nie została rozwiązana z przyczyn określonych w przepisach o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy, rozpoczął się przed dniem wejścia w życie rozporządzenia; w tym przypadku rozporządzenie, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 1999 r.

3. W okresie od dnia wejścia w życie rozporządzenia do dnia 31 grudnia 1996 r. do pracowników, o których mowa w ust. 2 pkt 1, stosuje się — w zakresie uprawnień do urlopu wypoczynkowego — zasady określone w § 20 ust. 1 i 2 rozporządzenia, o którym mowa w ust. 1.

4. Pracownicy pobierający w dniu wejścia w życie rozporządzenia zasiłek wychowawczy ustalony na podstawie rozporządzenia, o którym mowa w ust. 1, zachowują prawo do tego zasiłku na dotychczasowych zasadach — do upływu okresu, przez który przysługuje im prawo do zasiłku.

5. W okresie od dnia wejścia w życie rozporządzenia do dnia 28 lutego 1997 r. wysokość zasiłku wychowawczego, ustalona zgodnie z § 6 ust. 1 i 2, podlega waloryzacji zgodnie z § 6 ust. 3 rozporządzenia, o którym mowa w ust. 1.

§ 23. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 2 czerwca 1996 r.

Prezes Rady Ministrów: *W. Cimoszewicz*